

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Νομοπαρασκευαστική και νομοθετική διαδικασία

Ιούλιος-Δεκέμβριος 2023

Κείμενο-έρευνα: Χριστιάννα Στυλιανίδου,

Νομική Σύμβουλος Vouliwatch

A. ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Τα στοιχεία πάνω στα οποία βασίστηκε η έρευνα έχουν αντληθεί ως επί πλείστον από την [ιστοσελίδα της Βουλής](#) (Νομοθετικό Έργο) και το [opengov.gr](#) (Διαβουλεύσεις). Τα ως άνω δεδομένα κατηγοριοποιήθηκαν και έτυχαν επεξεργασίας από τη γράφουσα καθώς και δεύτερο μέλος της ομάδας του Vouliwatch στις περιπτώσεις που κρίθηκε απαραίτητο.

B. ΝΟΜΟΙ ΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑ

Τα επιμέρους ευρήματα αφορούν **24 συνολικά νόμους** και δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι 9 διεθνείς συμβάσεις και οι νόμοι 5077, 5065, 5064/2023 (προϋπολογισμός, απολογισμός και ισολογισμός του κράτους), δηλαδή νομοθετήματα στα οποία εφαρμόζονται ειδικότεροι κανόνες.

Γ. ΤΙΤΛΟΙ ΝΟΜΩΝ

Οι τίτλοι των νόμων έχουν καταγραφεί υπό τη μορφή που είχαν στο αρχείο «Ψηφισθέν Νομοσχέδιο».

Καταγράφηκε και παρουσιάζεται το αν ο τίτλος του εκάστοτε νόμου περιείχε φράσεις όπως «και άλλες/λοιπές διατάξεις», «και άλλες επείγουσες διατάξεις/ρυθμίσεις...», «λοιπές/άλλες διατάξεις/ρυθμίσεις του Υπουργείου...», «λοιπές επείγουσες διατάξεις αρμοδιότητας...», «ρυθμίσεις αρμοδιότητας Υπουργείου...» χωρίς κάποια περαιτέρω διευκρίνιση σχετικά με το τι αφορούν (αντικείμενο/γενικότερο ζήτημα) οι εν λόγω διατάξεις.

Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως κατά τα αναφερόμενα στο [Εγχειρίδιο Νομοπαρασκευαστικής Μεθοδολογίας](#) η αναφορά «σε άλλες διατάξεις» στον τίτλο ενός νόμου «που είναι συνηθισμένη πρακτική όταν το νομοσχέδιο περιέχει διατάξεις άσχετες με το κυρίως ρυθμιστικό του αντικείμενο πρέπει να αποφεύγεται γιατί προκαλεί ασάφεια, αμφισημία και συνεπώς αντίκειται στις αρχές της αποτελεσματικότητας και της προσβασιμότητας ως αρχές καλής νομοθέτησης».

Δ. ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΕΣ

Για τις ανάγκες του παρόντος:

α) Ως εκπρόθεσμες λογίζονται οι τροπολογίες που κατατέθηκαν είτε την ίδια είτε την προηγούμενη ημέρα της ψήφισης του νόμου ή της έναρξης της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής (στις περιπτώσεις που έλαβαν χώρα περισσότερες συνεδριάσεις για την ψήφιση του νόμου)¹ και

β) Ως άσχετες λογίζονται οι τροπολογίες που: α) κατατέθηκαν από διαφορετικό του επισπεύδοντος το νόμο Υπουργείο ή β) κατατέθηκαν από περισσότερα Υπουργεία² ή γ) κατατέθηκαν μεν από το επισπεύδον το νόμο Υπουργείο αλλά περιείχαν και διατάξεις οι οποίες ρύθμιζαν ζητήματα που δεν σχετίζονταν άμεσα με το αντικείμενο (ή έστω κάποιο από τα αντικείμενα) που ρύθμιζε το σχέδιο νόμου υπό την αρχική του μορφή, ήτοι το σχέδιο νόμου που εισήχθη προς διαβούλευση³.

Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως σύμφωνα με [το άρθρο 74 του Συντάγματος](#) «5... Νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση. Προσθήκη ή τροπολογία άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου δεν εισάγεται για συζήτηση. Προσθήκες ή τροπολογίες Υπουργών συζητούνται μόνο αν έχουν υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, στο κατά το άρθρο 71 Τμήμα ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός».

Ε. ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ ΝΟΜΩΝ, ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΣΧ.ΝΟΜΟΥ

Ο αριθμός των άρθρων του νόμου και των τροπολογιών προκύπτει από τα έγγραφα που έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Βουλής στα πεδία «Ψηφισθέν Νομοσχέδιο» και «Τροπολογίες» αντίστοιχα.

Ο αριθμός των άρθρων του σχεδίου νόμου που εισήχθη προς ψήφιση (όπως αποτυπώνεται σε στήλη U του excel και παρουσιάζεται) προκύπτει από το αρχείο «Διατάξεις Σχεδίου ή Πρότασης Νόμου» (πεδίο «Το φωτοτυπημένο σ/ν...διορθώσεις» χωρίς, ωστόσο, να συμπεριλαμβάνονται οι διατάξεις των ν. [5046](#), [5048](#) και [5059/2023](#) που αφορούν την κύρωση πράξεων νομοθετικού περιεχομένου, δωρεών ή/και παραχωρήσεων. Ο αριθμός των άρθρων του σχεδίου νόμου που τέθηκε σε διαβούλευση προκύπτει από το

¹ Σημειώνεται πως το κριτήριο είναι καθαρά ημερολογιακό, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψιν: α) η μεσολάβηση Σαββατοκύριακου ή αργιών και β) η διάταξη [της παρ. 1 του άρθρου 87 του Κανονισμού της Βουλής](#), η οποία προβλέπει ότι «η κατάθεση την Παρασκευή γίνεται το αργότερο έως ώρα 13:00».

² Τα στοιχεία σχετικά με το/α Υπουργείο/α που κατέθεσε/αν την τροπολογία αντλούνται από το πρώτο πεδίο της ανάλυσης συνεπειών ρύθμισης που συνοδεύει την τροπολογία (στοιχεία επικοινωνίας ή επισπεύδον Υπουργείο).

³ Προκειμένου να διερευνηθεί το αν μία τροπολογία ή οι διατάξεις μίας τροπολογίας σχετίζεται/ονται ή όχι άμεσα με το/α αντικείμενο/α του σχεδίου νόμου λαμβάνεται υπ' όψιν: α) το περιεχόμενο των επιμέρους άρθρων τόσο της τροπολογίας όσο και του σχεδίου νόμου και β) οι τομείς νομοθέτησης που έχουν επισημανθεί στην ανάλυση συνεπειών ρύθμισης τόσο της τροπολογίας όσο και του σχεδίου νόμου. Η κρίση περί του αν μία τροπολογία περιέχει ή όχι και άσχετες διατάξεις επαληθεύεται και από δεύτερο μέλος της ομάδας του Vouliwatch.

αρχείο «σχέδιο νόμου» που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα oren.gov.gr (πεδίο «Σχετικό Υλικό»). Πλέον του συνολικού αριθμού των άρθρων που απαρτίζουν το σχέδιο νόμου που τέθηκε σε διαβούλευση (στήλη ΑΜ) καταγράφεται και ο αριθμός των άρθρων που βρίσκονταν στο/α αντίστοιχο/α σχέδιο/α νόμου που τέθηκε/αν σε διαβούλευση και εν συνεχεία εισήχθησαν και στο σχέδιο νόμου που εισήχθη προς ψήφιση (στήλη V). Ο αριθμός αυτός προκύπτει κατόπιν της αντιπαραβολής (αρχικά των τίτλων και εν συνεχεία του ειδικότερου περιεχομένου) των άρθρων των δύο σχεδίων νόμων (δηλαδή αυτού που κατατέθηκε για ψήφιση και αυτού που τέθηκε σε διαβούλευση), ανεξαρτήτως του αν τα εν λόγω άρθρα είχαν το ίδιο ή εμπλουτισμένο περιεχόμενο. Προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα περί (α)συνέπειας των άρθρων των σχεδίων νόμων χρησιμοποιούνται τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί στις στήλες U και V αντίστοιχα.

Προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα περί (α)ασυνέπειας των νομοσχεδίων (στήλη W), εξετάζεται το αν ο αριθμός των άρθρων του σχεδίου νόμου που εισήχθη προς ψήφιση είναι ο ίδιος με αυτόν του σχεδίου νόμου που τέθηκε σε διαβούλευση. Σημειώνεται πως για το συγκεκριμένο ζήτημα δεν λαμβάνονται υπ' όψιν οι νόμοι [5046](#), [5048](#) και [5059/2023](#), για τους οποίους δεν βρέθηκαν στοιχεία σχετικά με τη θέση τους σε διαβούλευση.

ΣΤ. ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Η ημερομηνία σύνταξης της έκθεσης της αρμόδιας Επιτροπής της Βουλής προκύπτει από το αρχείο «Πρακτικό Έκθεση της Επιτροπής» που έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Βουλής. Η ημερομηνία έναρξης της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής προκύπτει από τα αντίστοιχα πρακτικά Συνεδριάσεων της Ολομέλειας (είτε αυτά που έχουν αναρτηθεί στο πεδίο «Σχετικές Συνεδριάσεις Ολομέλειας» του αντίστοιχου νόμου είτε αυτά που έχουν αναρτηθεί στο γενικό πεδίο [«Συνεδριάσεις Ολομέλειας»](#)⁴).

Οι ημέρες που μεσολάβησαν μεταξύ της ημερομηνίας σύνταξης της έκθεσης και της έναρξης της συζήτησης στην Ολομέλεια της Βουλής υπολογίζονται με βάση τη συνάρτηση «Days(ημερομηνία έναρξης συζήτησης;ημερομηνία σύνταξης έκθεσης)»

Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως: α) ο χρόνος της σύνταξης της έκθεσης κατά λογική αναγκαιότητα προηγείται ή και συμπίπτει με τον χρόνο κατάθεσης/διανομής της και β) σύμφωνα με το άρθρο 93 του Κανονισμού της Βουλής *«2. Η εγγραφή των νομοσχεδίων...στην ημερήσια διάταξη γίνεται*

⁴ Αναφέρεται πως κατά το χρόνο συγγραφής του παρόντος:

α) στο νόμο [5073/2023](#) στο πεδίο «Σχετικές Συνεδριάσεις Ολομέλειας» υπάρχει μόνο η συνεδρίαση της 7-12-2023 και όχι και αυτή της [6-12-2023](#),

β) στο νόμο [5062/2023](#) στο πεδίο «Σχετικές Συνεδριάσεις Ολομέλειας» υπάρχει μόνο η συνεδρίαση της 2-11-2023 και όχι και αυτή της [1-11-2023](#) και

γ) στο νόμο [5053/2023](#) στο πεδίο «Σχετικές Συνεδριάσεις Ολομέλειας» υπάρχει μόνο η συνεδρίαση της 22-9-2023 και όχι και αυτή της [21-9-2023](#).

σε χρόνο ώστε η έναρξη της καταρχήν συζήτησης να απέχει τουλάχιστον τρεις ημέρες από την ημέρα της κατάθεσης ή της παρόδου της προθεσμίας υποβολής της έκθεσης της αρμόδιας επιτροπής...» ενώ σύμφωνα με το άρθρο 91: «7. Η έκθεση της διαρκούς επιτροπής διανέμεται στους Βουλευτές τουλάχιστο δύο ημέρες πριν από την πρώτη συνεδρίαση της Βουλής που έχει οριστεί για τη συζήτηση του νομοσχεδίου ή της πρότασης νόμου...».

Z. ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΕΝΑ ΝΟΜΟ

Προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα περί του **αν ο νόμος ρυθμίζει περισσότερα ζητήματα/περιέχει περισσότερα αντικείμενα (μη άμεσα σχετιζόμενα μεταξύ τους)** από τη στιγμή που εισήχθη προς ψήφιση ή ακόμα και από τη στιγμή που τέθηκε σε διαβούλευση [στήλη ΑΑ- ζήτημα πολυνομοσχεδίων] εξετάζεται αρχικά ο τίτλος των σχεδίων νόμων (π.χ. αν περιείχε εξαρχής την φράση «και άλλες διατάξεις» ή αν περιέχονταν στον τίτλο περισσότερα από ένα αντικείμενα) και εν συνεχεία τα κεφάλαια, τα μέρη και τα επιμέρους άρθρα τους.

Η. ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

Οι ημερομηνίες εκκίνησης και τέλους της δημόσιας διαβούλευσης προκύπτουν από τα όσα αναφέρονται στην ιστοσελίδα orengon.gr για έκαστο νομοσχέδιο (πεδίο «Αναρτήθηκε...Ανοικτή σε Σχόλια έως...»).

Η διάρκεια της διαβούλευσης σε ημέρες υπολογίζεται με βάση τη συνάρτηση «Days(ημερομηνία τέλους διαβούλευσης;ημερομηνία θέσης σε διαβούλευση)». Σημειώνεται πως το κριτήριο είναι καθαρά ημερολογιακό και δεν λαμβάνεται υπ' όψιν η μεσολάβηση Σαββατοκύριακων ή αργιών.

Προκειμένου να θεωρηθεί ότι η δημόσια διαβούλευση διήρκησε κάτω από 14 ημέρες, λήφθηκε υπ' όψιν μόνο η προκύπτουσα διαφορά των ημερών (και όχι η τυχόν διαφορά των ωρών). Ως εκ τούτου στη συγκεκριμένη περίπτωση (στήλη ΑJ) υπάγονται τα σχέδια νόμων των οποίων η διαβούλευση διήρκησε από 13 ημέρες έως και 7 πλήρεις ημέρες. Προκειμένου να θεωρηθεί ότι η δημόσια διαβούλευση διήρκησε κάτω από 7 ολόκληρες ημέρες (στήλη ΑΚ) λήφθηκαν υπ' όψιν τόσο οι ημερομηνίες όσο και οι ώρες για τις οποίες τέθηκε ένα σχέδιο νόμου σε διαβούλευση.

Σημειώνεται σε αυτό το σημείο πως: α) σύμφωνα με το άρθρο 61 του ν. 4622/2019: «...2. Η διαβούλευση επί των νομοσχεδίων γίνεται και μέσω του δικτυακού τόπου www.orengon.gr και διαρκεί δύο (2) εβδομάδες...3. Η διαβούλευση μπορεί να συντημηθεί μέχρι μία (1) εβδομάδα ή να επιμηκυνθεί για μία (1) ακόμη εβδομάδα, με εισήγηση του οικείου Υπουργού και έγκριση της Προεδρίας της Κυβέρνησης, για επαρκώς τεκμηριωμένους λόγους...».